

Obsah

PREDHOVOR	5
POMENOVANIE SLOVÁKOV	7
OD MATEJA BELA PO PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA	24
SLOVENČINA V HISTÓRII, ŽIVOTE A SLOVESNEJ TVORBE SLOVÁKOV	62
NA ZÁVER	146
REGISTER	147

Predhovor

Tri kapitoly zo života slov sú výsledkom systematickej výskumnej činnosti, nadväzujúcej na prácu *Slováci v dejinách jazykových vzťahov* (Veda 1977). Po sérii analytických materiálových štúdií je to predbežné zhrnutie tejto činnosti, nijako nie uzavreté bilancovanie.

Na základe štúdia pramenného materiálu (rukopisov, diel starších i novších vzdelancov a spisovateľov i ľudových rozprávok) sa tu osvetľuje vývin pomenovania Slovákov a ich jazyka v súvislosti s historickým vývinom slovenského etnika, podáva sa charakteristika gramatiky Pavla Doležala ako učebnice češtiny pre Slovákov, na základe štúdia diela P. Doležala, M. Bela, J. Tomku Sáskeho a Karla Gottlieba von Windischa sa rozoberajú a osvetľujú spôsoby označovania (pomenovania) Slovákov a ich jazyka, osvetľujú sa spôsoby tohto označovania v ďalších rukopisných i tlačených textoch zo 17.-18. storočia, rozoberajú sa postoje slovenských vzdelancov k jazyku (spisovnému i ľudovému, hovorenému), poukazuje sa na rozdiely v týchto postojoch u slovenských katolíkov a evanjelikov. Osvetľujú sa tu ďalej zákonitosti vzniku a vývinu viacerých typov slovenských priezvisk (napr. priezvisk zakončených na *-ov*), zákonitosti vývinu ženských pomenovaní a priezvisk i kolektívnych posesív zakončených na *-oviach* (*-ojech/-ejech*, *-ovie*, *-oje/-eje*, *-éč*, *-é*, *-ých*) a rodinných mien. Upozorňuje sa na jazykové bohatstvo slovenských ľudových rozprávok ako na cenné dedičstvo národnej kultúry; ich jazyk sa skúma v porovnaní s jazykom starších slovenských písomností i so súčasným slovenským jazykom, poukazuje sa na úskalía modernizácie jazyka ľudových rozprávok.

Osobitne chceme upozorniť na to, že výklady v tejto práci sa podávajú v dvoch rovinách – v samom texte jednotlivých kapitol a v poznámkach umiestnených za nimi. Obidve časti tvoria navzájom sa dopĺňajúci celok.

Práca tohto druhu mohla vzniknúť len vďaka možnostiam, aké poskytuje vedecké pracovisko, Jazykovedný ústav L. Štúra Slovenskej akadémie vied. Treba veriť, že sa podarí nielen zachovať, ale aj zveľadiť toto výskumné centrum.

Bratislava v decembri 1992